

Jordi Pujol va fer la primera visita de rang institucional a Andorra del seu mandat. Qüestionat sobre la raó de l'absència, el president de la Generalitat de Catalunya va replicar amb un "no hi busquem tres peus al gat".

Saltar-se la frontera

Per primer cop en la història recent, Òscar Ribas i Jordi Pujol es reunien, dijous passat, en territori andorrà. El lliurament del primer Premi Carlemany de Novel·la va segellar el mutu reconeixement institucional.

No hi busquem tres peus al gat", replicava Jordi Pujol als recargolats periodistes que dijous al migdia, a la sala de premsa del Centre de Congressos d'Andorra la Vella, li preguntaven com era que en catorze anys al capdavant de la Generalitat, aquesta fos la primera visita de rang institucional que el president feia a Andorra. Al capdavant, "la visita s'ha fet en el moment que s'havia de fer" i no calen més conjectures. L'estat constitucional d'Andorra ja ha presentat ambaixadors als seus respectius estats tutelars, França i Espanya, amb els quals ha signat tots els convenis i pactes necessaris per defensar els interessos estratègics d'aquests exigents veïns: l'ensenyament a tres bandes —xarxa espanyola, francesa i andorrana— queda recollit, i legitimat, en la legislació postconstitucional, els bancs es regulen automàticament segons els corrents de la banca espanyola i els grans temes de seguretat es resolen amb garanties explícites que l'estat dels Pirineus no serà mai refugi de subversió terrorista. La fase d'estabilització es pot donar per acabada. L'eix Andorra-Madrid-París o la idea de tres estats en peu

d'igualtat formal deixava en prudent segon terme l'articulació amb el veí més incòmode: Catalunya.

Uns 24.000 residents catalans viuen i treballen a Andorra, però igualment, milers de ciutadans andorrans tenen com a capital directa Barcelona, on almenys 3.000 persones tenen residència permanent, feina fixa o estudien tot l'any. El principal volum de relacions econòmiques, tant en nombre de turistes com en intercanvis comercials, es desenvolupa en aquesta àrea geoestratègica que els responsables de Caldea —el primer centre termal de les Valls— anomenen "la Gran Catalunya", des de Tolosa fins a Alacant. Però tot això no tindria gaire transcendència —ni efervescència— si no succeís sobre un territori cultural comú, els Països Catalans, i una distorsió complexa que es resumia en la setena Diada d'Andorra, celebrada a la UCE de Prada el passat 20 d'agost: "Andorra és un estat però no una nació, i Catalunya és una nació però no un estat". La *nació cultural*, un espai mental i una continuïtat territorial, ha estat assumida per l'estat andorrà des d'una vessant simbòlica inqüestionable —el

català com a única llengua oficial— però no ha tingut, en general, aplicacions concretes. Per això *La passió segons Renée Vivien*, la novel·la de Maria Mercè Marçal que va endur-se els quatre milions de la primera edició del Premi Carlemany de Novel·la, haurà servit per connectar dues agendes polítiques que, necessàriament, havien de trobar-se.

Un programa i un missatge. A tres quarts d'onze, entrevista amb el cap del Govern a l'edifici administratiu de govern; a tres

CARME PUÉRTOLAS

quarts de dotze, roda de premsa; a dos quarts d'una, trobada amb representants de la Cambra de Comerç d'Andorra i del Port Autònom de Barcelona; un quart més tard, entrevista amb la sindicatura i amb els presidents de grups parlamentaris, a dos quarts de dues, dinar de lliurament del Premi Carlemany de novel·la en català i, després dels cafès, a les cinc, recepció a l'ambaixada espanyola... Aquest cop, però, no hi havia cintes per tallar ni escoles per inaugurar. Pujol venia a corroborar la seva admiració, i el seu suport sense límits, a la plena sobirania andorrana.

La memòria col·lectiva dels catalans tenia un deute pendent amb Andorra i Jordi Pujol es va encarregar de saldar-lo: el juliol de 1994, a la seu de les Nacions Unides, Òscar Ribas va llegir-hi un discurs d'ingrés, retransmès en directe per TV3, on va ressaltar les arrels catalanes d'Andorra i el vincle comú d'una identitat cultural que Ribas situava als quatre punts cardinals dels Països Catalans. Des d'aquell tremolós *speech* de Pau Casals al mateix hemicicle, no s'havia produït mai una afirmació tan rotunda d'unitat lingüística, però la mateixa claredat de Ribas va costar-li, de retorn a Andorra, una torrentada de crítiques. Sempre prenent com a base l'"excessiu catalanisme del discurs

Oscar Ribas, cap del Govern d'Andorra, va revaloritzar molt la imatge pública del país pirinenc entre els catalans mercès a la seva exposició d'ingrés a l'ONU, en què va explicar la unitat de la llengua catalana davant tot el món. Fruit d'aquesta normalització, Ribas ha estat distingit recentment amb el premi Comte d'Urgell que es concedeix a totes aquelles personalitats que hagin destacat per la defensa de la cultura catalana.

de l'ONU", un cert espectre de polítics, entre els quals destaca Manel Mas, de la Coalició Nacional Andorrana, un grup parlamentari de caire tradicionalista, van disparar contra un cap de govern que trencava la mitologia política d'una Andorra autosuficient, vinculada als grans centres de decisió i d'on sobraria la figura del copríncep episcopal, el bisbe de la Seu d'Urgell, sempre polèmica per la seva proximitat i influència damunt d'Andorra, vista en determinats sectors com una ingerència catalana, ja que es donava per fet que el bisbat de la Seu d'Urgell estava molt proper als postulats polítics de Convergència i Unió.

En tot cas, l'obra normalitzadora d'Oscar Ribas, en la seva exposició davant l'ONU, va tenir els seus fruits més directes en la revalorització de la imatge pública d'Andorra entre els catalans. Aquell zoco bigarrat i caòtic esdevenia als ulls dels *altres andorrans* un model d'estat definit que cometa l'estranya generositat de vincular-se a un espai cultural que només podia comportar-li problemes.

Durant la tanda de discursos que van cloure el dinar de lliurament del Premi Carlemany, Jordi Pujol va organitzar el seu homenatge particular a la nova Andorra tot resseguint el fil obert a l'ONU: mantenir la identitat —el més compartible i amenaçat— és un objectiu conjunt de catalans i andorrans. Assegurar un alt nivell de cooperació és un altre objectiu capital. Però tot això només és possible si, tal com remarcava Pujol, la mateixa societat civil de les Valls valora la transcendència de la conversió d'Andorra en un estat de dret. Aquesta independència en majúscules que molts andorrans no havien imaginat mai perquè molts pocs l'havien desitjada fins aquests extrems de llibertat: "Aquí s'ha produït un canvi i no estic segur que tothom se n'hagi adonat", es qüestionava Pujol, que va decidir exercir un paper que Ribas no pot fer perquè no li ho permeten els seus electors. Recordar als andorrans que tenien davant seu l'instrument més poderós del segle, l'estat, per aprendre a ser ells mateixos i convertir l'exercici de sobirania en un acte de creativitat, una paraula que el president de la Generalitat vincula a magnanimitat: pensar coses grans i dur-les a terme. Els discursos de Pujol tenen sempre línies mestres que es repeteixen i es reforcen amb paraules-clau. No necessita aires apuntadors per dir el que pensa i el que pensa se situa justament al punt precís que poden suportar els representants de França i Espanya. En el dinar de dijous l'ambaixador francès, Gerard Julián, va empassar-se les mencions a la mentalitat "quadrada i cartesiana" de certs estats europeus i al tradicional anexionisme de França que Pujol va situar en l'exemple històric de la Vall d'Aran on "els francesos sempre volien posar la frontera al Port de la Bonaigua". Però també l'ambaixa-

dor espanyol, José Manuel Paz Agüeras, va entomar una referència explícita del president Pujol al marc cultural dels Països Catalans i a la importància que Andorra hi podia tenir. I cal tenir-ho molt en compte perquè, al marge d'Espanya, a Andorra es troben en estat d'alerta permanent davant qualsevol coordinació institucional que no passi per Madrid. I fins ara, els primers intents s'han desballestat.

A mitjan juliol, el Ministeri d'Educació, Joventut i Esports anunciava la signatura d'un conveni amb el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya per posar en marxa un certificat internacional de català, que s'hauria d'haver integrat dins el conjunt de títols promoguts per l'Associació Europea d'Exàmens d'Idiomes. Es pretenia senzillament que el lectorat de català de Praga, finançat pel Govern d'Andorra, pogués homologar-se quant a titulació amb la resta de lectorats finançats des de Catalunya que ja funcionen amb un Certificat Internacional. "Problemes d'agenda" van prorrogar indefinidament un acte de signatura que havien de formalitzar Joan Guitart, conseller de Cultura, i Rosa Maria Mandicó, ministra d'Educació, problemes que es reduïen a la rotunda negativa de l'ambaixada espanyola a permetre que un govern estranger signés un acord amb un govern regional espanyol sense

Maria Mercè Marçal, la guanyadora del Carlemany gràcies a 'La passió segons Renée Vivien'. El premi sorgeix d'un acord entre el ministeri andorrà de Cultura i la Fundació Enciclopèdia Catalana.

passar pel vist-i-plau del Ministeri d'Afers Exteriors. Precedents com aquest expliquen l'exagerada prudència en el tracte institucional andorrano-català. Cap dels dos mandatari no va definir quina mena de col·laboració es pretén impulsar, però el discurs d'Oscar Ribas afirmava una idea de continuïtat: "sempre hi ha una primera vegada". I la coincidència de ritmes ideològics entre Ribas i Pujol era tan absoluta que gairebé semblava intercanviable. Com remarcava Ribas: "...ens trobem aquí plegats per retre homenatge al nostre patrimoni comú i inalienable: la nostra llengua i la nostra cultura". Homenatge i defensa perquè cinc dies abans, l'Onze de Setembre, Jordi

Pujol s'havia desplaçat expressament a Balaguer per lliurar al cap de Govern d'Andorra el cinquè premi Comte d'Urgell, que s'atorga a totes aquelles personalitats que hagin destacat per la defensa i el desenvolupament de la cultura catalana. En aquell context, Ribas va destacar que, davant el clima d'atacs al català, "tenim l'obligació de defensar-lo". **Oriol Malló**

PUBLICACIONS DEL CENTRE UNESCO DE CATALUNYA

L'ESTAT DEL MÓN, 1994

Un informe del Worldwatch Institute sobre el progrés cap a una societat sostenible

CENTRE UNESCO DE CATALUNYA

Mallorca, 285 - BARCELONA 08037 - TEL. 207 58 05 - FAX 457 58 51 - E-mail CUNESCOC@WELL.SF.CA.US.

